

ISSN 1822–119X

Mokytojų ugdymas. 2012. Nr. 19 (2), 31–52

Teacher Education. 2012. Nr. 19 (2), 31–52

Aušra KAZLAUSKIENĖ, Aušra VALANČIENĖ, Aušra KRASAUSKAITĖ

Šiaulių universitetas • Šiauliai University

TĖVŲ, KAIP UGDYMO PROCESO PARTNERIŲ, PATIRTIS UGDANT VAIKŲ MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJAS

EXPERIENCE OF PARENTS AS PARTNERS OF THE EDUCATIONAL PROCESS, DEVELOPING CHILDREN'S LEARNING TO LEARN COMPETENCIES

Anotacija

Šiame straipsnyje analizuojama mokinių mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas tėvų ir vaikų bendradarbiavimo aspektu. Šiuolaikinė mokymosi paradigma pabrėžia savarankiško ir atsakingo mokinio mokymosi reikšmę. Tyrime išskirtos pagrindinės tėvų įsitraukimo į partneriškus šeimos-mokyklos santykius, įtakojant vaikų mokymosi kompetencijos ugdymą, formas: tos, kurios sukuria betarpišką ir nuolatinį tėvų ir vaikų partnerystę, skatinančius tėvus aktyviai ir tikslingai prisidėti prie vaiko gebėjimų mokytis ugdymo. Tėvų ir vaikų partnerystės tyrimas atskleidė mokinių mokymosi mokytis kompetencijos ugdymo veiksnius, įgalinančius tobulinti visuomenės švietimą.

Pagrindiniai žodžiai: *mokymasis mokytis, kompetencijų ugdymas, visuomenės švietimas.*

Įvadas

2008 m. lapkričio 21 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvadose - Parengti jaunimą XXI amžiui: Europos bendradarbiavimo mokyklų klausimais akcentuojamas tarpdisciplininiai gebėjimai, „...visų pirma „mokymosi mokytis“... ir socialiniai bei pilietiniai gebėjimai“.

Abstract

This article analyses development of pupils' learning to learn competency from the perspective of parents' and children's cooperation. Modern learning paradigm emphasizes the importance of the pupil's autonomous and responsible learning. The research distinguishes main forms of parents' involvement in family-school partnerships: those which create direct and constant parent-children partnership, inducing parents to actively and purposefully contribute to development of the child's abilities to learn. The research on parent-children partnership has disclosed factors of developing pupils' learning to learn competency, enabling to improve education of the society.

Key words: *learning to learn, development of competencies, education of the society.*

Introduction

The conclusions of the European Council and state representatives of member states, who took part in the meeting on November 21, 2008, on Preparing Young People for the 21st Century: an Agenda for European Cooperation on Schools emphasise “enhancing competencies related not just to separate

Komisijų tarnybų dokumente XXI a. mokyklos (2007) siekiant padėti valstybėms narėms pritaikyti mokyklų mokymo programas prie šių laikų poreikių, Europos Sąjunga neseniai priėmė „Europos bendrųjų gebėjimų metmenis“ – orientacinę priemonę, susijusią su bendraisiais gebėjimais, kurių reikia kiekvienam žmogui, kad galėtų sėkmingai tvarkyti savo gyvenimą žinių visuomenėje. Jie apima „tradicinius“ gebėjimus ir įvairiose srityse pritaikomus įgūdžius, pvz., gebėjimą mokytis, socialinius ir pilietinius gebėjimus, iniciatyvumą, verslumą, kultūrinį sąmoningumą ir raišką“.

2010 m. Gegužės 11 d. Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo socialinio aspekto „Bendrųjų gebėjimų suteikimas visiems mokantis visą gyvenimą bus vienas iš svarbiausių veiksnių gerinant piliečių galimybes įsidarbinti, socialinę aprėptį ir savirealizaciją“. Europos Tarybos ataskaitoje „Mokymasis visą gyvenimą“ – žinioms, kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti (2008) mokymosi mokytis sritis įvardijama kaip padariusi nepakankamą pažangą. Tam, kad negrėstų socialinė atskirtis, *siūlo išugdyti pagrindinius gebėjimus visiems, tarp jų - ir mokymosi mokytis.*

Švietimo ir mokymo modernizavimas – gyvybiškai svarbus gerovės ir socialinės sanglaudos Europoje veiksnys (2006). Teigiama, kad „mokydamiesi visą gyvenimą visi piliečiai turi įgyti ir nuolat atnaujinti žinias, įgūdžius ir kompetenciją, be to, reikia atsižvelgti į asmenų, kuriems gresia socialinė atskirtis, konkrečius poreikius. Tai padės padidinti darbuotojų skaičių ir ekonominį augimą, tuo pačiu užtikrinant socialinę sanglaudą“. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008) akcentuojamos mokymosi mokytis kompetencijos, kur prioritetas teikiamas prisimant atsakomybę už savo mokymąsi, siekiant užsibrėžto tikslo, gebėjimui planuoti ir apmąstyti mokymosi procesą ir rezultatus, išsikelti pamatuotus tolesnius uždavinius, žinoti savo mėgstamus mokymosi būdus, pakankamus ir tobulintinus gebėjimus, mokymosi pasirinkimo galimybes.

subjects but also interdisciplinary competencies, *in the first place “learning to learn” ... and social and civic competencies*”. In the document of the Council, 21st Century Schools (2007), seeking to help member states to adjust school curricula to the needs of these times, the EU recently adopted “The European Framework for Key Competences”. They encompass “traditional” competencies as well as skills applicable in various areas; e.g., the competency of learning to learn, social and civic competencies, proactiveness, enterprise, cultural awareness and manifestation”.

The conclusions of the European Council regarding social aspect of education and teaching “Key Competencies for Lifelong Learning”, dated May 11, 2010, will be one of the main factors improving citizens’ possibilities to find employment, social inclusion and self-realisation”.

In the report of the European Council “Delivering Lifelong Learning for Knowledge, Creativity and Innovation” (2008) the area of lifelong learning is named as the one that has undergone insufficient progress. To avoid social exclusion, *it is proposed to develop key competencies for all, including the competency of learning to learn.*

Modernisation of education and teaching is a vitally important factor of welfare and social cohesion in Europe (2006). Through lifelong learning all citizens have to acquire and constantly update knowledge, skills and competencies; besides, concrete needs of persons who are threatened by social exclusion must be considered. This will help to increase the numbers of employed persons and economic growth, at the same time ensuring social cohesion.

According to the National Curriculum for Primary and Basic Education (2008), having acquired competencies of learning to learn, the pupil “feels the need to learn and takes responsibility for his/her learning, persistently seeks the set goal, is able to plan and consider the learning process and results, set measurable

2008 m. lapkričio 21 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvadose – Parengti jaunimą XXI amžiui: Europos bendradarbiavimo mokyklų klausimais akcentuojama, jog labai svarbu yra „anksti nustatyti mokymosi sunkumus ir surandant sprendimus, grindžiamus labiau individualiais pedagoginiais metodais, pritaikytais kiekvieno mokinio poreikiams ir sugebėjimams”. To pasakoje, vis didėjantis mokinio, kaip besimokančio ugdymo objekto ir subjekto vaidmuo, kelia naujus, iššūkius net ik pedagogams, bet ir tėvams, kurie suteikia pagalbą. Tiek pedagogams, tiek tėvams tenka sudėtinga užduotis - ne tik perteikti žinias, bet ir ugdyti jų savarankiško mokymosi įgūdžius, sugebėjimą atrasti sau tinkamiausius mokymosi būdus.

Mokymosi sampratą, mokymosi proceso ypatumus ir dažniausiai pasitaikančius mokymosi stilius analizavo lietuvių autorės – Kazlauskienė, Gaučaitė, Pocevičienė, Masiliauskienė (2012a, b, c, d, e, f, g, h, j, k, l, m, n, o), G. Butkienė ir A. Kepalaitė (1996), D. Kanclerienė ir G. Kvietkauskienė (2008), V. Stanišauskienė (2011), Rajeckas (2005), C. Glickman (2010), daug dėmesio mokymosi stiliams skyrė užsienio autoriai Chr. Koppensteiner (2005), J. Schumaker (2009). Įvairūs mokymosi aspektai analizuojami 2011 projekto „*Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje*“ medžiagoje, aptariant produktyviojo mokymosi modelius bei vadove „*Moleya – jaunų žmonių motyvavimas ir skatinimas mokytis*“ (2010), taip pat G.Petty (2006, 2008) detaliai analizuoja aktyvaus mokymosi aspektus, vadovaujantis konstruktyvistine mokymosi paradigma, aptardamas įvairiems mokymosi stiliams tinkamiausius mokymo būdus ir priemones. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo įtaka mokymosi mokytis kompetencijos ugdymui atskleidžiama J. Samaitienės (2008) bei Ch. Desforges ir A. Abouchaar (2003) darbuose. Daugiau dėmesio mokymosi mokytis kompetencijos ugdymo analizei yra skyrusi V. J. Pukevičiūtė (2007, 2010). Lietuvos švieti-

objectives, knows his/her most favourite ways of learning, abilities that are sufficient and are to be improved, possibilities of choosing to learn”.

The increasing role of the pupil as a learning subject and object of education raises new challenges not only for teachers but also for parents who provide support. Both teachers and parents have to render knowledge and develop autonomous learning skills, the ability to find ways of learning that are most suitable for oneself.

The conception of learning, peculiarities of the learning process and most frequently occurring learning styles were analysed by Lithuanian authors Kazlauskienė, Gaučaitė, Pocevičienė, Masiliauskienė (2012a, b, c, d, e, f, g, h, j, k, l, m, n, o), G. Butkienė ir A. Kepalaitė (1996), D. Kanclerienė and G. Kvietkauskienė (2008), V. Stanišauskienė (2011), Rajeckas (2005), C. Glickman (2010), much attention to learning styles was paid by foreign authors Chr. Koppensteiner (2005), J. Schumaker (2009). Various learning aspects are analysed in the materials of the project 2011 “*Alternative Education in the Education System*”, discussing models of productive learning and in the manual “*MoLeYa. Motivating and Encouraging Young Adults to Learn*” (2010); besides, G.Petty (2006, 2008) gives a detailed analysis of active learning aspects, following constructivist learning paradigm, discussing ways and means of teaching that are most suitable for various learning styles. Influence of parent-teacher cooperation on development of the ability of learning to learn is disclosed in J.Samaitienė’s (2008) and Ch. Desforges’s and A. Abouchaar’s (2003) works.

There are little direct data about the extent of conducted research into the competency of learning to learn. V.J.Pukevičiūtė (2007, 2010) has focused on the analysis of development of learning to learn competency most. Researches on relevant issues, carried out by the Ministry of Education of Lithuania, most often reflect only parent-teacher communication and cooperation

mo ministerijos atlikti švietimo aktualijų tyrimai dažniausiai atspindi tik tėvų ir pedagogų bendravimo bei bendradarbiavimo aspektus (Moksleivių tėvų požiūris į dabartinės švietimo problemas, 2001), tačiau neakcentuojamas tikslingas tėvų bendradarbiavimo nukreipimas į mokymosi kompetencijos ugdymą. Taip pat analizuojami gabių vaikų ugdymo ypatumai (Itin gabių vaikų ugdymo situacijos Lietuvoje analizė, 2002) bei mokymosi fizinės aplinkos aspektai (Bendrojo lavinimo mokyklos mokinių mokymosi sąlygos: mokyklų pastatai, 2009).

Taigi, galima teigti, kad daugelis su mokinių mokymusi susijusių klausimų buvo nagrinėjami atskirai, nepakankamai dėmesio skiriant tėvų ir vaikų partnerystės, orientuotos į mokinių mokymosi mokyti kompetencijos ugdymą, analizei.

Atsižvelgiant į tai, kad tėvų ir vaikų bendradarbiavimas nėra savitiksliis procesas, jis turi būti orientuotas į tikslo, susijusio su mokinio, kaip mokymo ir mokymosi proceso objekto ir subjekto, motyvavimu, skatinimu, ugdymu, siekimą. Todėl šiuo požiūriu tėvų ir vaikų bendradarbiavimas, kaip mokinio mokymosi mokyti kompetencijos ugdymo veiksnys, įgalinantis mokinį patį savarankiškai siekti aukštesnių mokslo rezultatų, yra aktuali tyrimo problema.

Tyrimo tikslas: ištirti tėvų, kaip ugdymo/si proceso partnerių, patirtis ugdant vaikų mokėjimo mokyti kompetencijas.

Tyrimo metodai. Tyrime naudotas interviu raštu metodas tam, kad suprastume tai, kaip informantai aiškina tikrovę, ieško priežasčių, siūlo problemų sprendimo būdus. Tyrime laikomasi nuostatos, kad informantai turėtų galimybę papasakoti savo terminais (žodžiais), o ne tomis tiksliais kategorijomis, kurios būtų pateiktos iš anksto. Visi interviu klausimai buvo iš anksto suplanuoti, bet nestandartizuoti, t.y., iš anksto neužkoduoti kategorijomis ir nepateikti kaip galimi atsakymo variantai. Interviu klausimai nukreipti į mokymąsi įtakojančius veiksnus, mokymosi

aspects (Pupils' Attitude to Current Problems of Education, 2001) but do not emphasize purposeful orientation of parents' cooperation to development of the competency of learning. Gifted children's education peculiarities (Analysis of the Situation of Particularly Gifted Children's Education in Lithuania, 2002) and aspects of physical environment of learning (Comprehensive School Pupils' Learning Conditions: School Buildings, 2009) have also been analysed.

Thus, it can be stated that many issues related to pupils' learning were analysed separately, paying insufficient attention to the analysis of parent-children partnership, oriented to development of pupils' competency of learning to learn.

Considering that parent-children cooperation is not an end in itself, we have to orientate to seeking the aim related to motivation, encouragement, education of the pupil as a subject and object of the learning process. Therefore, in this respect parent-children cooperation as a factor of the pupil's competency of learning to learn, enabling the pupil to seek higher study results autonomously, is a relevant research problem.

Research aim: to explore experiences of teachers as partners of the educational process, developing children's learning to learn competencies.

Research methods. The research employed written interview method to understand how informants explain reality, look for reasons, propose ways of solving problems. The research follows the approach that informants should have a possibility to tell in their words and not in those categories that would be given in advance. All questions of the interview were planned beforehand but were non-standardised; i.e., they were not coded by categories in advance and not given as possible variants of answers. Interview questions were directed to factors influencing learning, learning styles, parents' support for children's learning, parents' education and cooperation

stilius, tėvų vaidmenį, tėvų pagalbą vaikų mokymuisi, tėvų švietimą bei bendradarbiavimą su pedagogais. Atvirųjų klausimų kodavimas buvo atliekamas naudojant atvirojo kodavimo programą „Kokybis“.

Tėvų, kaip ugdymo proceso partnerių, patirtis ugdant vaikų mokėjimo mokyti kompetencijas tyrimo rezultatų aptarimas ir analizė.

Sėkmingo mokymosi veiksniai. Tėvai, komentuodami ir pagrįsdami savo požiūrį į mokymąsi įtakojančius veiksnius, išskyrė tuos, kurie jiems atrodė svarbiausi. Mokyklos aplinkoje tėvai didžiausią reikšmę skiria mokymosi aplinkai („*vaikas stengiasi mokintis kaip yra sudaryta gera aplinka*“; „*nuo aplinkos*“; „*mokymosi aplinka atlieka svarbų vaidmenį*“). Taip pat tėvai pabrėžė bendraamžių įtaką mokymuisi („*taip pat vaikai seka ir klasės draugų pavyzdžiu*“; „*vaikas stebi ir kaip mokosi jo draugai*“). Galima daryti prielaidą, kad tokią tėvų nuomonę lemia jų asmeninė patirtis ir išvalga. Be to, bendraamžių įtaką asmenybės raidai ir požiūrio formavimuisi pabrėžia ir R. Žukauskienė (2007), L. Jovaiša (2007) bei kiti mokslinės literatūros autoriai, analizuojantys pedagoginius ir raidos psichologijos klausimus.

Reikšmė teikiama mokytojo asmenybei, jos svarbai mokinio ugdyme skatinant mokinio mokymosi efektyvumą („*vaikai daugiausiai seka mokytojo pavyzdžiu*“; „*nuo mokytojo asmenybės*“). Tėvai ypatingai mažai reikšmės teikia šeimos aplinkai. Šioje kategorijoje išskiriama tik viena tema, susijusi su teigiamo pavyzdžio rodymu šeimoje („*kiekvienas vaikas nuo mažumės ima pavyzdį iš suaugusiojo*“). Toks tėvų požiūris rodo, kad atsakomybė už vaiko mokymąsi priskiriama labiau mokyklai nei šeimai. Tuo tarpu su mokinio asmenybe susijusiems veiksniams tyrimo dalyviai skyrė kur kas daugiau dėmesio. Ypatingai pabrėžiama įgimtų sugebėjimų svarba mokymuisi („*išskirčiau gebėjimus, ne kuo jie geresni, tuo*

with teachers. Coding of open-ended questions was performed using the open coding software “Kokybis”.

Experience of Parents as Partners of the Educational Process, Developing Children’s Learning to Learn Competencies: Discussion and Analysis of Research Results

Factors of successful learning. Assessing parents’ attitude to factors that are significant to learning, informants’ freely imparted responses were grouped into subcategories related to three categories (of school, home environment and personal traits) and grounded on research participants’ statements, supplementing them.

Commenting and grounding their attitude to factors influencing learning, parents distinguished the ones that seemed most important for them. In school environment parents attribute major significance to learning environment (“*The child is trying to learn when good environment is created for him/her*”). Parents also emphasised peers’ influence on learning (“*Pupils also follow classmates’ example*”). It can be concluded that such parents’ opinion is determined by their personal experience and insight.

Significantly less importance is given to the teacher’s personality, its importance in the pupils’ education, encouraging effectiveness of the pupil’s learning (“*Children mostly follow the teacher’s example*”). Parents pay particularly little attention to the environment of the family. In this category only one topic related to showing positive example in the family is distinguished (“*From the very early years every child takes an example from the adult*”). Such parents’ approach as if demonstrates that responsibility for the child’s learning is attributed to school rather than family. Meanwhile factors related to the pupil’s personality were much more emphasised. The importance of inborn abilities for learning is particularly emphasised (“*I would distinguish*

didesnė tikimybė pasiekti rezultatų“; „daug nusprendžia<...> vaiko gabumai“; „nuo vaiko gebėjimų“).

Tėvų nuomone, įgimti vaiko gebėjimai, talentas lemia ir jo norą mokytis, tačiau neretai vidinė motyvacija tampa svarbesne ir už gabumus, nes „*jei mokinys neturi motyvacijos mokytis, tai ir rezultatai nebus geri“*; „*jei žmogus motyvuotas kažką daryti, tai jam tai geriau ir sekasi“*. Tėvai išskiria vaiko mokėjimo mokytis kompetenciją ir jos kaip veiksnio svarbą mokymosi motyvacijos stiprumui („*mokymosi gebėjimus vaikas išsiugdo“*; „*mokinys turi mokėti mokytis, atsirinkti, kas svarbiausia“*). Nors tėvai neįvardina mokymosi mokytis kompetencijos sampratos, tačiau atskiri šios kompetencijos komponentai, paminėti informantų teiginiuose, leidžia juos priskirti būtent šiai subkategorijai.

Paskutinioji išskiriama teiginių grupė – tai asmenybės bruožai, įtakojantys mokymosi rezultatus („*rezultatas priklauso nuo asmeninių bruožų“*). Tyrimo dalyviai pastebi, kad labai svarbus yra mokinio atsakingumas, pareigingumas, darbštumas.

Apibendrinat tėvų išsakytos nuomonės ypatumus, galima pastebėti, kad aptardami mokinių mokymąsi įtakojančius veiksnius, jie daug reikšmės teikia mokyklinei aplinkai, įgimtiems gabumams ir mokymosi motyvacijai, tačiau pernelyg mažą vaidmenį skiria šeimos ir tėvų vaidmeniui padedant vaikui mokytis.

Vaikų mokymosi ypatumai. Moksliniuose tyrimuose dažnai minima, jog mokymosi ypatumų pažinimas yra reikšmingas veiksnys sėkmingam mokymuisi. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti tėvų žinias apie jų vaikų mokymosi stiliaus ypatumus. Tėvų nuomonė atskleidžiama 1 lentelėje išskirtomis subkategorijomis.

abilities because the better the abilities, the bigger the possibility to achieve results“).

In parents' opinion, the child's inborn abilities, talents also determine his/her wish to learn but quite often inner motivation becomes more important than abilities because “*If the pupil does not have motivation to learn, the results will not be good*”. Parents distinguish the child's competency of learning to learn and its importance as a factor for enhancement of learning motivation (“*The child self-develops learning abilities*”). Although parents do not name the conception of competency of learning to learn, separate components of this competency mentioned in informants' statements enable to attribute them to namely this subcategory.

The last distinguished group of statements is traits of the personality, influencing learning results (“*The result depends on personal traits*”). Research participants notice that the pupils' responsibility, dutifulness and diligence are very important.

To sum up peculiarities of opinions imparted by parents, it can be noticed that discussing factors influencing pupils' learning, much importance is given to school environment, inborn talents and learning motivation but too little role is attributed to the family and parents, helping the child to learn.

Children's learning peculiarities. It is often mentioned in scientific researches that cognition of learning peculiarities is an important factor of successful learning. The research aimed at finding out parents' knowledge about their children's learning style peculiarities. Parents' opinion is disclosed in Table 1 by distinguished subcategories.

1 lentelė. Tėvų požiūris į vaikų mokymosi ypatumus
Table 1. Parents' Attitude to Children's Learning Peculiarities

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Teiginių skaičius Number of statements	Patvirtinantys teiginiai Confirming statements
Mokymosi ypatumai Learning peculiarities	Suaugusiųjų pagalba Adults' support	20	<p>dažniausiai kreipiasi pagalbos į mokytojus / "Most often addresses teachers for support" kreipiasi pagalbos į tėvus / "Addresses parents for support / jei nesiseka, prašosi pagalbos jei nesupranta užduoties, kreipiasi pagalbos į suaugusį žmogų (mamą, tėtį, brolių.) / "If he doesn't understand the task, addresses an adult for help (mum, dad, bro..)" lanko papildomas pamokas (matematikos (aut. past.)) po pamokų / "Attends additional lessons (maths) after lessons" prašo kad patikrinti, kaip atliko užduotis / "Asks to check how he did tasks" užduočių atlikimą tikrinu tik tada jei kreipiasi pagalbos / "I check tasks only if he asks to help</p>
	Savarankiškas mokymasis Autonomous learning	8	<p>stengiasi daryti savarankiškai / "Tries to do on his own" mano vaikas mokinasi savarankiškai / "My child learns on his own" nuo mažens skatinau mokytiis savarankiškai / "I've been encouraging to learn on his own since early years"</p>
	Mokymosi planavimas Planning of learning	8	<p>planuoja savo mokymąsi / "Plans his learning" pasidaro planus, kaip būtų lengviau pagal juos išmokyti / "Makes plans so that it is easier to learn according to them" mėgsta planuoti, sistemingai ruošti užduotis / "Likes to plan, perform tasks systematically" pirmaisiai atlieka rašto darbus, paskui skaito, kartojasi / "First does written works, then reads, repeats"</p>

1 lentelės tęsinys
Continued of the Table 1

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Teiginių skaičius Number of statements	Patvirtinantys teiginiai Confirming statements
	Mokymosi aplinka pagal mokymosi būdus Learning environment according to the ways of learning	20	<i>skaito garsiai / "Reads aloud"</i> <i>garsiai kalba atlikdama užduotis / "Speaks loudly while performing tasks"</i> <i>pasakojamąjį tekstą mokinosi, atkartoja garsiai / "Was learning the text to be told, repeats aloud"</i> <i>skaitymas, stengimasis kuo daugiau prisiminti, suvokti / "Reading, trying to remember as much as possible, perceive"</i> <i>skaitymas garsiai visiškoje tyloje / "Reading aloud in complete silence"</i> <i>kai mokosi, turi groti muzika / "When he is learning, music must be on"</i> <i>mėgsta mokytis vienas užsidaręs savo kambaryje / "Likes to learn alone, closed in his room"</i> <i>gal negarsi muzika / "Maybe silent music"</i> <i>atlieka namų darbus, juos patikrina / "Does homework, checks it"</i> <i>patikrina atliktas užduotis / "Checks done tasks"</i> <i>ko nesiseka gerai įsiminti išmoksta mintinai; kartais mokosi mintinai / "Learns by heart what he doesn't manage to memorise"</i> <i>"Sometimes learns by heart"</i>
	Pamokų ruošos laikas Time for doing homework	3	<i>apie pusvalandį / "About half an hour"</i> <i>ruošia pamokas kiekvieną dieną / "Does homework every day"</i> <i>žino kiek laiko skirti pamokų ruošai / "Knows how much time should be allocated for homework"</i>
	Išsiblaškymas Absent-mindedness	2	<i>dažniausiai blaškosi / "Most often flounders about"</i> <i>nesukaupia dėmesio / "Does not collect his thoughts"</i>

Išsiaiškinta, kad dažniausiai mokiniai yra linkę prašyti suaugusiųjų pagalbos („*jei nesiseka, prašosi pagalbos*“; „*jei nesupranta užduoties, kreipiasi pagalbos į suaugusį žmogų (mamą, tėtį, broį..)*“). Ši pagalba pasireiškia nesuprantamų užduočių aiškinimu, atliktų namų darbų užduočių patikrinimu, papildomu

It has been found out that most often pupils are inclined to ask adults for help “*If he doesn't succeed, asks for help*”; “*if he doesn't understand the task, addresses an adult for help (mum, dad, bro..)*”). This support manifests itself by explanation of assignments children do not understand, checking of

mokymu ir pan. Apibendrinant galima pastebėti, kad tėvų pagalba dažniausiai yra susijusi su namų darbų rengimu, atliktų namų darbų tikrinimu. Tuo tarpu mokantis vaikai yra linkę atlikti namų darbų užduotis ir iškilus abejonoms kreiptis suaugusiųjų pagalbos arba prašyti patikrinti, ar viskas teisingai atlikta.

Dažnai pastebima, kad vaikai yra linkę mokytis savarankiškai („užduotis atlieka savarankiškai, vienas“; „vaikas mokosi dažniausiai savarankiškai“). Tai reiškia, kad tėvų įtaka vaikų mokymuisi nėra didelė. Apibendrinant šiuos du vyraujančius atsakymus galima daryti išvadą, kad vaikų mokymasis vyksta savarankiškai, su tėvais bendradarbiaujant tik esant poreikiui ar iškilus problemai.

Vienas iš dažniausiai nurodomų vaikų mokymąsi iliustruojančių veiksmy yra mokymosi planavimas („pasidaro planus, kaip būtų lengviau pagal juos išmokyti“; „mėgsta planuoti, sistemingai ruošti užduotis“; „Planuoja savo mokymąsi“). Mokymosi planavimas yra vienas iš svarbių mokymosi mokytis kompetencijos komponentų. (Kazlauskienė, Pocevičienė, Masiliauskienė ir kt. 2012c). Tai palengvina mokymosi procesą ir suteikia pasitikėjimo savo jėgomis. Planinga veikla paprastai orientuojama į konkretaus tikslo siekimą, šiuo atveju pagrindinis mokinių tikslas yra išmokimas.

Vienas iš įvardijamų konkrečių mokymosi būdų yra garsus skaitymas („mokosi mano vaikas garsiai“; „skaitymas garsiai visiškoje tyloje“). Toks mokymosi stilius yra būdingas girdimojo (akustinio) suvokimo stiliui pasižymintiems mokiniams, kurie lengviau prisimena girdimą informaciją (Lukošiūnienė, Vargalytė ir Libikas, 2009; Koppensteiner, 2005; Kret, 2001). Šie autoriai teigia, kad girdimojo mokymosi tipo atveju geriausiai išmokstama, įsiminama kai pateikiama garsinė informacija, daug reikšmės teikiama fonui.

Tai patvirtina ir kita tyrimo dalyvių išsakyti minčių pagrindu išskirta subkategorija, apibūdinanti mokinių mėgstamą mokymosi aplinką („kai mokosi, turi groti muzika“; „mėgsta mokytis vienas užsidaręs savo kambaryje“).

done homework, additional teaching, etc. To sum up, it can be noticed that parents' help is most often related to doing and checking homework. Meanwhile, children are inclined to do homework and in case of doubts address adults for help or ask to check if everything is done correctly.

It is often noticed that children are inclined to learn on their own (“Does tasks on his own, alone”, “The child learns usually on his own”). This means that parents' influence on children's learning is not big. To sum up these two prevailing answers, it can be concluded that children's learning takes place autonomously, children cooperate with parents only in case of need or problem.

One of the most frequently indicated actions illustrating children's learning is planning of learning (“Makes plans so that it is easier to learn according to them”). Planning of learning is one of the important components of the learning to learn competency (Kazlauskienė, Pocevičienė, Masiliauskienė et al. 2012c). This facilitates the learning process and adds self-confidence. Planned activities are usually oriented to seeking a concrete goal, in this case the main goal of pupils is to learn.

One of the named concrete ways of learning is reading aloud (“My child is learning aloud”). Such learning style is characteristic to children who have auditory perception, who easier remember what is heard (Lukošiūnienė, Vargalytė and Libikas, 2009; Koppensteiner, 2005; Kret, 2001). These authors state that in case of auditory learning style best results are achieved through listening, the background is also important.

This is also confirmed by another subcategory, distinguished on the basis of research participants' ideas, describing learning environment that pupils like (“When he is learning, music must be on”; “Likes to learn on his own, closed in his room”). Focus on musical background during learning demonstrates that many pupils have auditory type of perception.

Dėmesys muzikiniam fonui mokymosi metu rodo, kad daugeliui mokinių yra būdingas gir-dimasis suvokimo tipas.

Apibūdinami savo vaikų mokymosi stilių informantai dažnai nurodo, kad vaikai mėgsta atlikę užduotis jas pasitikrinti („*atlieka namų darbus, juos pasitikrina*“; „*patikrina atliktas užduotis*“). Tėvų išsakyti teiginiai atskleidžia mokinių atsakingą požiūrį į mokymąsi, planingą ir sistemingą mokymosi organizavimo pobūdį.

Keletas informantų nurodė, kad jų vaikai dažnai pirmenybę skiria mokymuisi mintinai, nes ne visuomet sugeba suvokti mokomosios medžiagos prasmę („*ko nesiseka gerai įsiminti išmoksta mintinai*“; „*kartais išmoksta mintinai*“). Toks mokymosi stilius yra neefektyvus, nesuteikiantis galimybės susieti turimas žinias į vientisą sistemą. Mokantis mintinai neįgyjami analitiniai įgūdžiai, neugdomi kritinio mąstymo gebėjimai.

Duomenų analizės metu buvo atrinkti teiginiai, apibūdinantys mokymosi, pamokų ruošimo trukmę. Iš pateiktų pasisakymų galima spręsti apie mokymosi reguliarumą („*ruošia pamokas kiekvieną dieną*“), trukmę („*apie pusvalandį*“) ir kt. aspektus.

Interviu metu minimas vaikų išsiblaškytas ruošiant namų darbus („*dažniausiai blaškosi*“; „*nesukaupia dėmesio*“) bei nenoro mokytis problema, kuri sprendžiama tėvų pastangomis („*jei nereikalausiu mokytis, jokių būdų nepasirinks ir nesimokys pats*“). Nesant mokymosi motyvacijos mokiniai dažnai neturi ir konkretaus, mėgstamiausio mokymosi stiliaus, nes bet koks mokymasis jiems susijęs su nemaloniomis emocijomis ir išgyvenimais.

Apibendrinant galima teigti, kad daugumos tėvų teigimu jų vaikai mokosi savarankiškai, kreipdamiesi į suaugusius pagalbos tik tikrinant atliktas užduotis ar iškilus sunkumams. Mokomasi dažnai planingai, kartojant ir pasitikrinant atliktas užduotis, naudojant garsinius mokymosi būdus, teikiant pirmenybę muzikiniam fonui mokymosi metu.

Describing their children's learning style, informants often indicate that children like to check tasks they have performed (“*Does homework, checks it*”). Parents' statements disclose pupils' responsible attitude to learning, planned and systematic type of learning organisation (see Table 1).

Several informants indicated that their children often prioritised learning by heart because they were not always able to perceive the meaning of the teaching materials (“*Learns by heart what he doesn't manage to memorise*”; “*Sometimes learns by heart*”). Such style of learning is ineffective, does not provide a possibility to relate possessed knowledge to the integral system. While learning by heart, analytical skills are not obtained, critical thinking abilities are not developed.

Analysing data, statements describing duration of learning, doing homework were selected. They disclose regularity of learning (“*Does homework every day*”), duration (“*About half an hour*”) and other aspects.

Besides, during the interview children's absent-mindedness while doing homework is mentioned (“*Most often flounders about*”; “*Does not collect his thoughts*”) as well as the problem of reluctance to learn, which is solved by parents' efforts (“*If I don't require to learn, he won't choose and learn himself, no way*”). In the absence of learning motivation pupils often do not have a concrete favourite learning style because any type of learning for them pertains to unpleasant emotions and experiences.

To sum up, it can be stated that, according to the majority of parents, their children learn autonomously, addressing adults for help only checking done tasks or in case of problems. Often learning takes place in a planned manner, repeating and checking performed tasks, using auditory ways of learning, prioritising musical background during learning.

Parents' role. It is often mentioned in literature that parents' role in children's

Tėvų vaidmuo. Literatūroje dažnai minima, kad tėvų vaidmuo vaikų mokymesi yra nepakankamas. Šis tyrimas išryškino tėvų vaidmenį ne tik suteikiant mokymosi pagalbą, bet ir prisiimant atsakomybę už vaiko mokymąsi.

Tėvų vaidmuo ir įtaka parenkant besimokančiam vaikui parankiausią mokymosi būdą tyrimo metu atsiskleidė kaip vaikų savarankiško mokymosi raiška („*sprendimą turi priimti pats*“; „*dirba savarankiškai*“; „*jam pačiam geriau žinoti, kaip mokytis*“; „*ji pati nusprendžia kaip mokintis*“; „*vaikas renkasi pats kaip jam geriausiai sekasi*“). Tėvai, komentuodami pagalbą vaikams, pirmiausiai pabrėžia, kad vaikai patys sugeba pasirinkti jiems tinkamiausius būdus, tik jie patys gali geriausiai nusimanyti apie tai, kas jiems geriausiai ir kaip tai panaudoti. Vadinasi, tėvų įtaka šioje srityje yra minimali, dažniausiai apsiribojanti tik patarimais ir pokalbiais su vaiku, savo nuomonės išsakymu („*galiu tik pasiūlyti variantą, patarti*“; „*stengiuosi patarti, bet neprimesti*“; „*papasakoju kaip aš mokiausi, kokius būdus naudočiau, patariu*“). Kaip galima spręsti iš informantų teiginių, tėvų duodami patarimai dažnai remiasi ne tik vaiko pažinimu, bet ir sava patirtimi. Todėl patarimai ne visuomet yra vaikui tinkami, nes vaiko mokymosi stilius gali būti visiškai kitoks nei buvo jo tėvų.

Vienas iš būdų įtakoti vaiko mokymąsi – tai tėvų vaidmuo, susikuriant vaiko mokymuisi palankias darbo sąlygas. Kaip paaiškėjo iš tyrimo rezultatų, tyrimo dalyviai stengiasi, kad namuose vyrautų susikaupimui reikalinga tyla („*atkreipiu dėmesį į tai, kad būtų išjungti televizorius, kompiuteris*“), kad vieni šeimos nariai netrukdytų kitiems („*stengiamės sudaryti tinkamą aplinką, kad netrukdytų brolis*“). Vadinasi, tėvai mažai įtakoja vaiko mokymosi stilius ir metodus, tačiau kartais dalinasi patirtimi, patarimais ir stengiasi sukurti mokymuisi palankią aplinką.

Dalis tyrimo dalyvavusių mokinių tėvų nurodo, kad apskritai neturi jokios įtakos savo vaikų mokymuisi („*tame vaidmens neturiu*“; „*tam įtakos nedarau*“). Kadangi šeimos įtaka

learning is insufficient. This research highlighted parents' role not only providing learning support but also taking responsibility for the child's learning.

Parents' role and influence, choosing the most convenient way of learning for the learning child, disclosed itself as manifestation of children's autonomous learning (“*The child must make a decision himself*”; “*Works on his own*”). Commenting support for children, parents first of all emphasise that children themselves are able to choose the most suitable ways of learning, only they can know what is best for them and how to use this. Hence, parents' support in this area is minimal, most often limited to advice and conversations with the child, imparting one's opinion (“*I can only offer a variant, advise*”; “*I am trying to advise but not to impose*”). According to informants' statements, parents' advice are often based not on the child's cognition but on their own experience. That is why pieces of advice are not always suitable for the child because the child's style of learning can totally differ from his/her parents'.

One of the ways to influence the child's learning is parents' role, creating favourable work conditions for the child's learning. As it was found out from the research results, research participants seek to maintain silence that is necessary for collecting one's thoughts (“*I pay attention that the television, the computer are turned off*”), seek that family members do not disturb each other (“*We are trying to create suitable environment, so that the brother does not disturb*”). Hence, parents little influence the child's learning styles and methods but sometimes share experiences, advice and seek to create environment that is favourable for learning.

Part of pupils' parents who took part in the research indicate that in general they do not have any influence on their children's learning (“*I don't play any role in this*”; “*I don't influence it*”). Due to influence of the family on the child's socialisation, formation

vaiko socializacijai, vertybių sistemos formavimuisi, požiūrio į pasaulį ir jo reiškinius susidarymui, toks tėvų abejingumas atskleidžia nepakankamą jų dalyvavimą vaiko mokymosi procese. Per mažas dėmesys, pagalbos ir paramos trūkumas, apsiribojant materialiniu vaiko aprūpinimu, daro neigiamą įtaką vaikų mokymuisi.

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad kai kurie informantai pripažįsta mokymo mokytis reikšmę vaiko mokymuisi. Tai patvirtina tėvų dalyvavusių tyrime teiginiai, kad „reikia mokyti mokytis, dėti pagrindus savarankiškam mokymuisi“. Taip pat nurodomos pastangos atkreipti dėmesį į mokymosi būdą („stengiuosi parinkti lengviausią mokymosi būdą“). Šie teiginiai rodo, kad dalis tėvų domisi vaikų mokymusi ir jo gebėjimų ugdymu, aktyviai padeda vaikams.

Kaip vienas iš pagalbos būdų nurodomas vaiko darbo ir poilsio režimas („kad vaikas būtų pailsėjęs“; „skatinau, kad grįžę ir truputį pailsėję iškart paruoštų pamokas“). Poilsis labai svarbus žmogaus fiziniam ir mąstymo aktyvumui. Tinkamai pasirinktas laikas svarbus susikaupimui ir dėmesingumui mokantis. Tėvų įtaka vaiko veiklos režimo palaikymui, sistemingumui ir nuoseklumui sudaro sąlygas tinkamos vaikų sveikatos, nervų sistemos būklės palaikymui.

Daugeliui mokinių trūksta mokymosi motyvacijos. Jei ne tėvai, vaikai mokymuisi skirtų dar mažiau dėmesio („reikia vaiką prašyti, raginti, žadėti<.> kad sėstų prie mokslų“). Tėvų įtaka pasireiškia ir vaiko dorybinių ir vertybinių nuostatų, asmeninių savybių, tokių, kaip atsakingumas ir pareiškimas, ugdymu, požiūrio į mokslą ir mokymąsi formavimu („esu įprasminusi, kad jo pareiga yra mokytis“).

Tėvų nuomone, vienas iš būdų padėti vaikui – tai nurodyti, į ką jam kreiptis susidūrus su mokymosi sunkumais. Tėvų tvirtinimu, jie pasiūlo vaikams kreiptis pagalbos į mokytojus („patariu kreiptis pagalbos į mokytojus“).

Remiantis tyrimo duomenimis, tėvai pakan-

of the value system, formation of the attitude to the world and its phenomena, such parents' indifference discloses their insufficient participation in the child's learning process. Too little attention, lack of help and support, limited with children's material provision, has negative influence on their learning.

During the research it was identified that certain informants acknowledged the importance of learning to learn for the child's learning. They also indicate that *“I am trying the choose the easiest way of learning”*. These statements demonstrate that part of parents take interest in children's learning and its development, actively help children.

Focus on the child's work-rest regimen is indicated as one of the ways of support (*“I encouraged that, having returned and rested a little, they should start doing homework at once”*). Rest is very important for the man's physical and thinking activeness. Suitably chosen time is important for concentration and attentiveness while learning. Parents' influence on maintaining the child's activity regimen, systematicity and consistency creates conditions for maintaining the child's suitable health and nerve system.

Because many pupils lack learning motivation, it is only parents who monitor learning. If parents didn't influence children's learning, many children would pay even less attention for learning than being monitored by parents (*“It is necessary to ask him, encourage, promise <.> so that he sits to study”*). Parents' influence manifests itself by development of the child's moral and value approaches, personal traits, such as responsibility, dutifulness, formation of the approach to science and learning (*“I have explained that his duty is to learn”*).

Besides, in parents' opinion, one of the ways to help the child is to indicate who to address, having encountered learning difficulties. According to parents, they offer children to address teachers (*“I advise to address teachers for help”*).

kamai retai aktyviai dalyvauja vaiko mokymosi procese. Galima daryti išvadą, kad dažnai atsakomybė už vaiko mokymąsi suvokiama kaip mokyklos, o ne kaip tėvų pareiga. Galima konstatuoti, kad tėvų vaidmuo padedant vaikams mokytis yra nepakankamas.

Tėvų pagalbos vaikų mokymui/si formos.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokias pagalbos formas vaikų mokymuisi tėvai dažniausiai naudoja. Tyrimo metu nustatyta, kad tėvai, stengdamiesi ugdyti vaikų mokėjimo mokytiis kompetenciją, dažniausiai pataria vaikams būti atidiems, susikaupti ir atidžiai įsigilinti į mokomąją medžiagą („*patariu nesukubėti, įsigilinti į užduotis*“; „*gerai išsiaiškinti užduotį, apgalvoti, o po to atlikti*“; „*įsigilinti į skaitomą tekstą*“). Susikaupimas ir dėmesingumas yra pagrindinės gero mokymosi sąlygos. Taip pat tėvų nuomone, svarbu nuolatos kartoti ir tikrinti atliekamas užduotis.

Kaip išaiškėjo analizuojant interviu rezultatus, dažnai tėvai pataria vaikams pasitelkti vaizduotę, atrasti sąsajas ir suvokti tai, ko moko, t.y. suvokti mokomąją medžiagą, ją interpretuoti ir pritaikyti („*bandyti išivaizduoti skaitomą tekstą mintyse*“; „*mokantis mintinai ne tik išskaiti, bet ir suprasti*“). Į šiuos aspektus nukreipta tėvų iniciatyva atspindi gebėjimo mokytiis esmę, įsisąmoninant gaunamas žinias, jas gilinant, plečiant ir papildant nauja patirtimi, o turimos patirties pagrindu konstruoti naujas žinias.

Tėvai vaikams stengiasi perteikti mokymosi planavimo gebėjimus („*nepasilikti sunkiausių užduočių pabaigai*“; „*mokytiis sistemingai*“), kadangi planinga veikla yra efektyvesnė ir tikslingai naudojama gali greičiau padėti pasiekti užsibrėžtą tikslą.

Regimąjį suvokimą turintiems asmenims mokytis padeda galimybė matyti informaciją, kurią stengiamasi įsisavinti. Todėl tėvai dažnai pataria vaikams mokantis kuo dau-

Bearing in mind that parents quite rarely take active part in the child's learning, it becomes clear that often responsibility for the child's learning is perceived as a problem of school and not of parents. It can be stated that parents' role in helping children to learn is insufficient.

Forms of parents' support for children's learning. During the research it was sought to find out what forms of support for children's learning parents used most often. During the research it was identified that, seeking to develop children's competency of learning to learn, parents most often advised children to be attentive, concentrate and carefully go deep into the teaching materials (“*I advise not to hurry, go deep into tasks*”). Concentration and attentiveness are main conditions of good learning. Besides, in parents' opinion, it is important to repeat and check done tasks all the time.

Parents often advise children to use imagination, find links and perceive what they are learning (“*To try to imagine the text being read in your mind*”). It is important to perceive learning material, be able to interpret and apply it. That is why these parents' teachings reflect the essence of the ability of learning: construction of new knowledge on the basis of existing experience, realizing received knowledge, deepening, expanding it and supplementing with new experience.

Parents try to render to their children abilities of planning of learning (“*Not to leave the most complicated tasks for the end*”; “*To learn systematically*”) because planned activities are more effective and, if used purposefully, can help to achieve the set goal.

Learning of persons with visual perception is facilitated by the ability to see information, which they are trying to master. Therefore, parents often advise children to write as much as possible (“*Write main ideas*”; “*To rewrite the text that is difficult to remember at least twice*”). Pupils with visual perception have dominating visual reception and processing of

giau rašyti („*užsirašyti pagrindines mintis*“; „*sunkiai išimenamą tekstą perrašyti bent du kartus*“; („*pailsėti, tik tada ruošti pamokas*“; „*pirmiausiai gerai pailsėk*“). Regimuoju suvokimu pasižyminčių mokinių mąstyme dominuoja vaizdinis informacijos priėmimo ir apdorojimo būdas, jie dažniausiai turi labai gerą vaizdinę atmintį (Koppensteiner, 2005), todėl teksto perrašinėjimas yra tinkama mokymosi priemonė šio tipo vaikams.

Svarbus mokymąsi skatinantis tėvų elgesio ypatumas – tai jų pastangos paskatinti, motyvuoti vaikus, sužadinti jų norą mokytis („*kiekvieną kartą pagiriu, padėsinu*“). Taip pat, padėdami vaikams mokytis, informantai nurodo, kad siūlo papildomą informaciją bei literatūrą mokymuisi, gilinant žinias, aiškinantis įvairius faktus ir reiškinius.

Kaip viena iš pagalbos mokantis priemonių visada yra galimybė kreiptis pagalbos į tėvus ar pedagogus („*visada galima paklausti mokytojų, tėvų*“). Vienas iš svarbių akcentų minimas vaikų saugumo jausmo užtikrinimas ir pasitikėjimo ugdymas jį globojančiais ir juo besirūpinančiais asmenimis.

Stengiantis ugdyti mokėjimo mokytis kompetenciją tėvai palaiko ir skatina aktyvų vaiko dalyvavimą pamokose, stengiantis efektyviai išnaudoti mokymosi galimybes pamokų metu („*stengtis aktyviai dalyvauti pamokoje*“; „*įdėmiai klausytis mokytojo aiškinimo*“). Taip pat patariama pamėginti skaityti garsiai („*pasiūlau skaityti garsiai*“) arba susikurti tinkamą, dėmesio neblaškančią mokymosi aplinką („*mokymosi metu neblaškyk save jokiais pašaliniais veiksniais*“).

Be metodinių patarimų mokytis padeda ir tėvų kontrolė („*neišmokus negalima žaisti*“). Nors tokios pagalbos poveikis vidinės vaiko mokymosi motyvacijos skatinimui yra daugiau negu abejotinas, tačiau nesant vidinės motyvacijos, išorinės motyvacijos skatinimo

information, they most often have very good visual memory (Koppensteiner, 2005), that is why rewriting of the text is a suitable means of learning for these children.

An important peculiarity of parents' behaviour, encouraging learning, is their efforts to encourage, motivate children, arouse their wish to learn (“*Every time I praise, encourage*”). Besides, helping children to learn, informants indicate that they offer additional information and literature for learning, deepening knowledge, finding out about various facts and phenomena.

As one of the measures of support, children always have a possibility to address parents or teachers for help (“*You can always ask teachers, parents*”). This is also important for ensuring children's feeling of security and developing trust in persons who take care of him/her. Of course parents do not forget to advise children to cleverly organise time of their work and rest, follow consistent and regular day regimen (“*To rest, only then do homework*”; “*First have a good rest*”).

Seeking to develop the competency of learning to learn, parents support and encourage the child's active participation in lessons, seeking effective usage of learning opportunities during lessons (“*To try to take active part in the lesson*”; “*To listen to the teacher's explanation carefully*”). It is also advised to try to read aloud (“*I advised to read aloud*”) or create a suitable learning environment that does not distract attention (“*When you are learning, don't distract yourself by any extraneous factors*”).

In addition to methodical advice, parents' control also helps to learn (“*You cannot play if you haven't learned*”). Although the influence of such help for encouraging the child's inner motivation is more than doubtful, in case of absence of inner motivation, outer measures

priemonės tampa vienintele mokymosi sąlyga.

Tėvų švietimas. Neturėdami tam reikalingų žinių bei informacijos, tėvai negalėtų suteikti vaikams tinkamos pagalbos mokymosi klausimais. Todėl tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti, kokiais informacijos šaltiniais dažniausiai naudojasi tėvai, kokiais informacijos šaltiniais ji remiasi ir pasikliauja teikdami pagalbą savo vaikams.

Nustatyta, kad dažniausiai tėvai naudojasi ta informacija, kurią jiems suteikia vaiko klasės auklėtojas (80%). Taip pat dažnai informacijos ieškoma rašytiniuose ir skaitmeninėse informacijos šaltiniuose – spaudoje ir internete (65%). Taip pat nemažą įtaką turi mokykloje organizuojama šviečiamoji veikla (55%). Rečiausiai naudojamos draugų, kolegų, pažįstamų ir kitų asmenų patarimais (30%). Nemažai tėvų pasisakė, kad informacijos gauna bendraudami su pačiu vaiku.

Bendradarbiavimas su pedagogais. Tyrimui aktualiausias klausimas yra susijęs su tėvų ir pedagogų partneryste ugdant vaikų mokėjimo mokytiis kompetenciją. Informantų požiūrių analizė atskleidė, kad dažniausiai tėvų ir pedagogų partnerystė vystoma ne pastoviai, o tik iškilus sunkumams ar atsiradus kokioms nors problemoms („iškilus problemoms“; „pusmečio pabaigoje jei reikia“; „tik kai kyla kokių sunkumų“) (2 lentelė). Toks bendravimas dažniausia vyksta mokytojo iniciatyva, nes tėvai reaguoja į mokytojo pastabas ir rašomus įvertinimus. Taigi, tokio pobūdžio tėvų įsitraukimas yra epizodiškas, pasireiškiantis nereguliariu, vaiko mokymosi ar elgesio problemų atsiradimo sąlygotu bendravimu.

of encouraging motivation become the only condition of learning.

Parents' education. Without necessary knowledge and information parents wouldn't be able to provide children with suitable support on learning issues. That is why during the research it was important to find out what information sources parents use and rely, helping their children.

It has been identified that most often parents use the information which they get from the child's form tutor (80%). Information is also often searched for in written and digital information sources: press and the Internet (65%). Quite a considerable influence is made by educational activities organised at school (55%). Friends', colleagues', acquaintances' and other persons' advice are most rarely followed (30%). Quite many parents said that they got information communicating with the very child.

Cooperation with teacher. The most relevant issue of the research is related to parent-teacher partnership, developing the child's learning to learn competency. The analysis of informants' attitudes disclosed that most often parent-teacher partnership is developed not continuously but when difficulties arise or certain problems are encountered (“Having encountered problems”; “At the end of the term, if necessary”; “Only when difficulties arise”) (Table 2). Such communication most often takes place on the teacher's initiative because parents react to the teacher's comments and marks. Thus, such type of parents' involvement is episodic, manifesting itself by irregular communication with the child, determined by emergence of the child's learning or behaviour problems.

2 lentelė. Tėvų požiūris į bendravimą ir bendradarbiavimą su pedagogais
Table 2. Parents' Attitude to Communication and Cooperation with Teachers

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Patvirtinantys teiginiai Confirming statements
Partnerystės sritys	Atsiradus problemoms Upon emergence of problems	<i>iškilus problemoms / "Having encountered problems" pusmečio pabaigoje jei reikia "At the end of the term, if necessary" kai iškyla kokių nors neaiškumų / "When some uncertainties arise" kai atkreipiu dėmesį į mokytojo parašytas pastabas / "When I pay attention to the teacher's notes"</i>
	Klasės susirinkimų metu During class meetings	<i>lankomės tėvų susirinkimuose / "We take part in parents' meetings" lankausi tėvų susirinkimuose / "I take part in parents' meetings" per klasės valandėles / "During class meetings"</i>
	Dėl vaiko mokymosi About the child's learning	<i>konsultuojuosi suprastėjus vaiko pažymiams / "I consult when the child's marks worsen" ar mokosi, ar drausminga pamokose / "If she is learning, if she is disciplined during lessons" gana dažnai klausiu mokytojos kaip vaikui sekasi, kuo galima jam padėti / "Quite often I ask the teacher how my child is doing<..> how I can help him" kokiais būdais galima jį paskatinti / "In what ways he can be encouraged" dėl vaiko mokymosi, lankomumo / "About the child's learning, attendance" daugiausia apie vaiko gebėjimą mokytis / "Mostly about the child's ability to learn"</i>
	Bendravimo dažnumas Frequency of communication	<i>du kartus per metus pasidomiu, kaip sekasi / "Twice a year I take interest how he is doing" kelis kartus per savaitę ar į mėn. kartą, pagal situaciją / "Several times per week or once per month, according to the situation" panašiai kartą per mėnesį / "About once per month" pažymius seku kas savaitę, dirbu toje pačioje mokykloje, todėl nuolat gaunu informaciją iš mokytojų / "I work in the same school, that is why I constantly get information from teachers"</i>
	Bendravimas telefonu Telephone communication	<i>kartą per mėnesį pasiskambinu klasės auklėtojai / "I call the form tutor once per month"</i>
	Individualus konsultavimasis Individual consulting	<i>bendraujame su kiekvieno dalyko mokytoju / "We communicate with every subject's teacher" individualių pokalbių metu / "During individual conversations" konsultuojuosi asmeniškai / "I consult personally"</i>
	Nebendraujama There is no communication	<i>nesikonsultuoju / "I don't consult" labai retai / "Very rarely"</i>

Viena iš tėvų ir pedagogų santykių palaikymo galimybių yra jų bendravimas tėvų susirinkimų metu („*lankausi tėvų susirinkimuose*“; „*einame į susirinkimus*“; „*per klasės valandėles*“). Toks bendravimas nėra pakankamas, kadangi dažniausiai ne visi tėvai reguliariai lankosi tėvų susirinkimuose. Be to, susirinkimų metu gana menka galimybė individualiai pabendrauti su mokytojais ir aptarti bei išsiginčyti į problemas, susijusias su konkrečiu mokiniu. Grupinis bendravimas neleidžia pasinaudoti asmeninio konsultavimosi su pedagogais galimybėmis. Tėvų susirinkimus kaip vieną pagrindinių tėvų ir pedagogų partnerystės išraiškos priemonių nurodo ir tyrime dalyvavę pedagogai.

Analizuojant tėvų pasisakymus išsiaiškinta, kad dažniausiai tėvai su pedagogais bendrauja klausimais, susijusiais su vaikų pažangumu ir mokymusi („*daugiausia apie vaiko gebėjimą mokytis*“; „*konsultuojuosi suprastėjus vaiko pažymiams*“; „*ar mokosi, ar drausminga pamokose*“). Vaikų mokymosi problemos, jų mokymosi rezultatai yra dominuojanti tėvų ir pedagogų partnerystės sritis.

Apibūdinant bendravimo su pedagogais dažnumą, tėvai nurodo labai skirtingus laikotarpius, svyruojančius nuo kasdienio bendravimo („*dirbu toje pačioje mokykloje, todėl nuolat gaunu informaciją iš mokytojų*“), karto per savaitę iki dviejų kartų per metus („*du kartus per metus pasidomiu, kaip sekasi*“). Akivaizdu, kad tėvų ir pedagogų bendravimui trūksta reguliarumo ir nuoseklumo. Jei vieni tėvai iš tiesų dažnai palaiko prasmingus ir glaudžius santykius su vaikų ugdančiais mokytojais, tai kiti – bendrauja retai ir formaliai. Šie teiginiai papildoma ir patvirtina pedagogų nuomonę apie daugelio tėvų vengimą bendrauti su pedagogais ir nusišalinimą nuo vaiko mokymosi ir pagalbos jam teikimo.

Dalis informantų nurodė, kad bendrauja su pedagogais telefonu („*kartą per mėnesį pasiskambinu klasės auklėtojais*“; „*prireikus skambinu*“; „*galiu bet kada pasiskambinti auklėto-*

Besides, one of the possibilities of maintaining parent-teacher relations is communication during parents' meetings (“*I take part in parents' meetings*”; “*We go to the meetings*”; “*During class meetings*”). Such communication is insufficient because most often not all parents regularly take part in parents' meetings. Besides, during the meetings there is quite a small possibility to individually talk with teachers and go deep into problems related to a concrete pupil. Parents' meetings as one of the main measures of manifestation of parent-teacher partnership is also indicated by teachers who took part in the research.

It was found out that most often parents communicated with teachers on issues related to children's achievements and learning (“*Most often about the child's ability to learn*” “*I consult when the child's marks worsen*”; “*If she is learning, if she is disciplined during lessons*”). Children's learning problems, their learning results are a dominating area of parent-teacher partnership.

Describing frequency of communication with teachers, parents indicate very different periods, fluctuating from daily communication (“*I work in the same school, that is why I constantly get information from teachers*”), one time per week to two times per year (“*Twice per year I take interest how he is doing*”). It is obvious that parent-teacher communication lacks regularity and consistency. While some parents really often maintain meaningful and close relations with teachers educating their child, others communicate rarely and formally. These statements supplement and confirm teachers' opinion about many parents' avoidance to communicate with teachers and standoff from the child's learning and support provision.

Part of informants indicated that they communicated with teachers on the phone (“*I call the form tutor once per month*”; “*If necessary, I call*”; “*I can call the form tutor*

jai“). Galimybė bet kuriuo metu pabendrauti su vaiką ugdančiais pedagogais yra vertinga bendromis pastangomis siekiant efektyvaus mokinių mokymosi mokytis kompetencijos ugdymo.

Gana retai akcentuojamas individualus tėvų ir pedagogų bendravimas („*bendraujame su kiekvieno dalyko mokytoju*“; „*individualių pokalbių metu*“). Individualaus bendravimo metu atsiranda artimesnio tarpusavio ryšio, nuoširdesnio bendravimo ir geresnio vieni kitų pažinimo galimybė. Toks bendravimas sukuria sąlygas partnerystei ugdant vaikų mokymosi mokytis kompetenciją.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad dalis tėvų visiškai nelinkę bendrauti su pedagogais („*nesikonsultuoju*“). Tokiais atvejais tėvų ir pedagogų partnerystė tampa neįmanoma dėl vienos partnerių grupės (tėvų) pasyvumo arba netgi vengimo bendrauti.

Apibendrinat galima teigti, kad tėvai partneriškių santykių su pedagogais siekia tik iškilus sunkumams. Dažniausiai naudojamos tradicinės tėvų ir pedagogų bendravimo bei bendradarbiavimo formos – lankymasis tėvų susirinkimuose ir kartais - individualus bendravimas susitikimų metu, telefonu, aptariant vaikų mokymosi ir drausmės klausimus.

Patiriami sunkumai, susiję su vaikų mokymusi. Siekiant išsiaiškinti aptiriamus sunkumus, susijusius su vaikų mokymu/si, išryškėjo, kad dažniausiai tėvai įvardijo pedagogų kompetencijos trūkumą („*ne viską išaiškina, kad suprastų*“; „*kartais nepatinka mokymo būdas*“; „*mokytojai (kai kurie) <..> praleidžia pro pirštus, iš vaikų neišreikalauja žinių*“) ir vaikų nenorą mokytis („*su pačio vaiko pasyviu požiūriu į mokslą*“; „*truputį nenoru mokytis*“). Taip pat tėvai nurodo dar vieną aktualią problemą – tai vaikų santykių su mokytojais problemą („*pedagogai nebendradarbiauja su vaikais*“; „*vaikų santykiai su pedagogais*“). Nemalonus bendravimas, įtampa pamokų metu sukuria kliūtis mokymuisi,

anytime“). The possibility to communicate with teachers educating the child at any time is valuable, jointly seeking pupils' effective development of the learning to learn competency.

Parent-teacher individual communication is emphasised quite rarely (“*We communicate with the teacher of every subject*”; “*During individual conversations*”). Individual communication enables closer interrelation, more sincere communication and better cognition of each other. Such communication creates conditions for partnership, developing the learning to learn competency.

During the research it emerged that part of parents were not inclined to communicate with teachers at all (“*I don't consult*”). In such cases parent-teacher partnership becomes impossible due to passiveness of one partner group (parents') and even due to their avoidance to communicate.

To sum up, it can be stated that parents seek partnership relations with teachers only when difficulties emerge. The most often used traditional parent-teacher communication and cooperation forms are attendance of parents' meetings and sometimes, individual communication during meetings, on the phone, discussing children's learning and discipline issues.

Experienced difficulties related to children's learning. Seeking to find out experienced difficulties related to children's learning, it showed up that parents most often emphasised that they did not encounter any bigger difficulties related to children's learning (“*I don't have bigger difficulties*”; “*There are no difficulties*”). More often parents named lack of teachers' competence (“*They explain not everything*”; “*Sometimes they dislike the way of teaching*”; “*Teachers (some) <..> make light of what they teach, don't require knowledge from children*”) and children's reluctance to learn (“*The very child's passive attitude to learning*”; “*A bit don't want to learn*”).

The first of these problems is outlined as

o taip pat ardo tėvų ir pedagogų partnerystę. Tarpasmeniniai santykiai neturėtų įtakoti vaikų mokymosi, o pedagogams deleguota misija - objektyviai žvelgti į visus mokinius ir sugebėti išvengti šališkumo ir asmeniškumo pamokų metu.

Informantai nurodė, kad mokymosi krūvis, per didelės jo apimtys taip pat sukelia vaikų mokymo/si sunkumų („*per sudėtingos programos*“; „*aukšti reikalavimai, tempo*“). Kai kurie tėvai prisipažįsta, kad jiems trūksta informacijos įvairiais su vaikų mokymusi susijusiais klausimais („*kartais trūksta informacijos*“; „*daugiausia būna informacijos trūkumas*“). Informacijos trūkumas neleidžia tėvams tinkamai rūpintis savo vaikų mokymusi, teikti jiems reikalingą pagalbą.

Apibendrinat galima teigti, kad tėvų nuomone, aktualiausias vaikų mokymosi problemos yra susiję su pedagogų kompetencijos stoka, vaikų mokymosi motyvacijos nebuvimu (nenoru mokytiis), įtemptais vaikų ir pedagogų santykiais bei per didelis mokymosi krūvis.

Išvados

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad dalis tėvų laiko save pakankamai savarankiškais ir galinčiais išspręsti visus su vaiko mokymusi susijusius klausimus bei teikti jam įvairiapusę pagalbą. Tačiau dauguma tėvų pripažįsta, kad specialistų teikiama pagalba visuomet praverčia ir gali praturtinti jau turimą patirtį.

Tėvų pagalba vaikų mokymusi pasireiškia padedant vaikams ruošti namų darbus, paaiškinant nesuprantamas užduotis, atliktų namų darbų tikrinimu, pagalba renkant papildomą informaciją, namų darbų atlikimo kontrole, patarimais mokymosi planavimo, darbo ir poilsio derinimo, skirtingų mokymosi metodų

the teacher's inability to appropriately explain the lesson, irregular checking of homework and performed tasks, and indifferent attitude to children's learning. Parents also indicate another relevant problem: children-teacher relations (“*Relations with teachers*”; “*Children's relations with teachers*”). Unpleasant communication and tension create hindrances for learning and also destroy parent-teacher partnership. Interrelations should not influence children's learning whilst teachers as specialists of education studies must objectively view all pupils and be able to avoid bias and personalities during lessons.

Informants indicated that the load of learning, too big volume of learning cause children's learning difficulties (“*Too difficult curricula*”; “*High requirements, tempo*”). Some parents acknowledge that they lack information on various issues related to children's learning (“*Sometimes we lack information*”; “*Most often we lack information*”). Lack of information hinders parents to suitably take care of children's learning and provide them with necessary support.

To sum up, it can be stated that in parents' opinion, the most relevant children's learning problems are related to lack of teachers' competence, absence of children's learning motivation (reluctance to learn) and tense children-teacher relations.

Conclusions

Research results disclose that part of parents think they are independent enough, are able to solve all difficulties related to the child's learning and provide him/her with versatile support, but the majority of parents acknowledge that support provided by specialists always comes in useful and can enrich the already possessed experience.

Parents' support for children's learning manifests itself helping to do homework, explaining tasks children do not understand, checking done homework, helping to choose additional information, monitoring homework, advising on planning and on combining work

taikymo klausimais. Rečiausiai tėvų pagalba atsiskleidžia per partneriškus santykius su pedagogais. Tėvai pakankamai retai aktyviai dalyvauja vaiko mokymesi, todėl dažnai atsakomybė už vaiko mokymąsi suvokiama kaip mokyklos, o ne kaip tėvų problema.

Pedagoginis tėvų švietimas vyksta individualaus bendravimo su tėvais metu, tėvų susirinkimuose, telefonu, rašant įrašus pasiekimų knygelėse bei rašto darbuose, naudojant IKT technologijas. Tėvai nurodo, kad informacijos apie pagalbos vaikams teikimą dažniausiai gauna iš klasės auklėtojo, susiranda spaudoje bei internete. Pagrindinės tyrimo metu išskirtos tėvų ir pedagogų partnerystės sritys – tai domėjimasis vaiko pažangumu ir elgesiu.

and rest, applying different (auditory and visual) learning methods. Most rarely parents' support is disclosed through partnership relations with teachers. Parents quite rarely take part in the child's learning, that is why often responsibility for the child's learning is perceived as a problem of school and not of parents.

Pedagogical education of parents takes place during individual communication with parents, at parents' meetings, on telephone, writing entries in record books and written works, using ICT. Parents indicate that most often they are informed about support for children by their form tutor; they find this information in press and on the Internet. Key parent-teacher partnership areas distinguished during the research are interest in the child's achievements and behaviour.

Literatūra • References

Bendrujų gebėjimų metmenų aprašas (2000). http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00100018.pdf

Butkienė G., Kepalaitė A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas*. Vilnius: Margi raštai.

Glickman C.D. (2010) *Lyderystė mokymuisi : kaip padėti mokytojams sėkmingai dirbti*. Vilnius: Sapnų sala.

Jovaiša, L. (2007) *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius.

Jucevičienė P. (2005) *Mokytojų didaktinės kompetencijos atitiktis šiuolaikiniams švietimo reikalavimams*: Tyrimo ataskaita. Kaunas.

Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A. (2009) *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.

Kanclerienė D., Kvietkauskienė G. (2008) *Mokykime mokytis. Metodinė veikla mokytojo ir mokinio kompetencijoms ugdyti*. Vilnius, p. 102-105.

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). Savivaldaus mokymosi, orientuoto į inovatyvius sprendimus, sistema. ISBN 978-609-430-131-5. P. 71

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Savivaldaus*

mokymosi proceso planavimas ir organizavimas, taikant į inovatyvius sprendimus orientuotą ugdymą. ISBN 978-609-430-130-8. P. 106

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Besimokančio asmens pažinimas*. ISBN 978-609-430-129-2. P. 117

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Motyvavimas ir galimybių suteikimas mokymuisi*. ISBN 978-609-430-132-2. P. 82.

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Aktyvus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. ISBN 978-609-430-122-3. P. 66.

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Aktyvus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. ISBN 978-609-430-122-3. P. 66.

Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Konstruktivus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. ISBN 978-609-430-126-1. P. 105.

- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Mokymasis bendradarbiaujant: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. ISBN 978-609-430-120-0. P. 99.
- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Iš anksto apgalvotas/refletyvus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. ISBN 978-609-430-124-7. P. 117.
- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokymosi mokytis strategijos. Autentiškas mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai*. ISBN 978-609-430-133-9. P. 95.
- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Mokinių mokymosi veiklos stebėseną ir pažangos į(s) vertinimas*. ISBN 978-609-430-125-4. P. 95.
- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Savivaldaus mokymosi vadovas tėvams (globėjams, rūpintojams)*. ISBN 978-609-430-121-6. P. 87.
- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Savivaldaus mokymosi vadovas nevyriausybinių organizacijų nariams*. ISBN 978-609-430-120-9. P. 77.
- Kazlauskienė A., Pocevičienė R., Gaučaitė R., Masiliauskienė E., Rudytė K., (2012). *Savivaldaus mokymosi vadovas mokiniams*. ISBN 978-609-430-119-3. P. 193.
- Komisijų tarnybų dokumentas „XXI a. mokyklos“ (2007) SEC(2007)1009
- Koppensteiner Chr. (2005) *Kaip geriau išiminti ir išmokyti*. Vilnius: Alma littera.
- Kret E. (2001). *Mokykimės kitaip*. Atviro mokymosi idėjos: patarimai mokiniams, tėvams ir mokytojams. Kaunas.
- Lukošiūnienė V., Vargalytė R., Libikas M. (2009) *Suaugusiųjų mokymo(si) pagrindai bibliotekų darbuotojams*. Vilnius.
- Moleya - jaunu žmonių motyvavimas ir skatinimas mokytis. Motyvacijos vadovas (2010).
- Petty G. (2008) *Įrodymais pagrįstas mokymas*. Vilnius: Tyto alba.
- Petty G. (2006) *Šiuolaikinis mokymas*. Vilnius: Tyto alba.
- Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (2008). Priedas Nr. 11., p. 1303–1305. *Produktivityvo mokymosi modelis. Projektas „Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje“*. (2011). Vilnius.
- Pukevičiūtė V.J. (2007) Mokymosi mokytis kompetencijos ugdymo Moleya - jaunų žmonių motyvavimas ir skatinimas mokytis. Motyvacijos vadovas aspektai. *ACTA PEDAGOGICA VILNENSIA*, Nr. 19, p. 17-25.
- Pukevičiūtė V.J. (2010) Mokinių ir studentų mokymosi mokytis paralelės. *ACTA PEDAGOGICA VILNENSIA*, Nr. 24, p. 89-100.
- Rajeckas V. (1995). *Asmenybės raida ir ugdymas*. Vilnius: Asveja.
- Samaitienė J. (2008) Bendradarbiavimo su mokinių tėvais organizavimas. *Metodinė veikla mokytojo ir mokinio kompetencijoms ugdyti*. Vilnius, p. 36-105.
- Schumaker J. (2009) Teacher preparation and professional development in effective learning strategy instruction. Washington.
- Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų (2006) - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:LT:PDF>
- Stanišauskienė V. Mokymasis mokytis mokykloje. – žiūrėta 2011 m. rugpjūtis 31 d., - prieiga internete [www.mkc.lt/dokuments/mokymosi_medziaga/mokomes_mokytis.doc]
- Švietimo ir mokymo modernizavimas – gyvybiškai svarbus gerovės ir socialinės sanglaudos Europoje veiksnys (2006) (2006/C 79/01)
- 2008 m. lapkričio 21 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados — Parengti jaunimą XXI amžiui: Europos bendradarbiavimo mokyklų klausimais (2008/C 319/08)
- 2010 m. Gegužės 11 d. Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo socialinio aspekto (2010/C 135/02)
- 2008 m. gegužės 22 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl kūrybingumo ir inovacijų skatinimo pasitelkiant švietimą ir mokymą.

Aušra KAZLAUSKIENĖ

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė, Šiaulių universiteto Edukologijos katedros profesorė.
Moksliniai interesai: informacijos valdymas, edukacinių tyrimų metodai ir metodologija.

Doctor of Social Sciences (Education Studies), Professor of the Department of Education Studies at Šiauliai University.
Research interests: information management, methods and methodology of educational researches.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: akazlauskiene@ef.su.lt

Aušra VALANČIENĖ

Socialinių mokslų (edukologijos) magistrė.
Moksliniai interesai: mokymasis mokytis, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas.

Master of Social Sciences (Education Studies).
Research interests: learning to learn, parent-teacher cooperation.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: vytauto80@gmail.com

Aušra KRASAUSKAITĖ

Socialinių mokslų (edukologijos) doktorantė, Šiaulių universitetas Edukologijos fakultetas.
Moksliniai interesai: inovacinės ugdymo technologijos.

Doctoral student of Social Sciences (Education Studies), Faculty of Education Studies of Šiauliai University.
Research interests: innovative technologies of education.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: akrasauskaite@hotmail.com